

Tisdagen den 15 januari

Kl. 13.00

*Om planerad
televisering av
viss teaterpjäs***§ 1 Om planerad televisering av viss teaterpjäs**

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM erhöll ordet för att besvara *Carl Thams* (fp) den 13 december anmälda fråga. 1979/80:223, och anförde:

Herr talman! Carl Tham har frågat mig om jag anser att det är riktigt att en planerad televisering av en teaterpjäs stoppas med hänvisning till pjäsens politiska innehåll och värderingar, trots att Sveriges Radios programansvariga icke ansett att en sändning strider mot de krav på opartiskhet och saklighet som gäller för Sveriges Radio.

Regering och riksdag har vid flera tillfällen framhållit att det är angeläget att få till stånd televiseringar av teatrarnas föreställningar. Detta skedde bl. a. i samband med behandlingen av radiopropositionen våren 1978. Ansvar för att TV-sändningar görs från teatrarna vilar i första hand på Sveriges Television AB och de statliga teatrarna, som måste sägas ha särskilda förpliktelser att göra verksamheten tillgänglig för en så bred publik som möjligt. Jag förutsätter att antalet televiseringar framgent kommer att öka.

När det blir aktuellt att ta ställning till om en scenföreställning skall sändas i television är det naturligt att hänsyn tas till hur pjäsens konstnärliga uttryck blir förmedlat av TV. Däremot får pjäsens politiska innehåll och värderingar givetvis inte påverka ställningstagandet, förutsatt att sändningen inte sker i strid med radiolagens och avtalens programregler. Det skulle enligt min mening vara ett allvarligt övergrepp på yttrandefriheten och informationsfriheten, om en televisering stoppades i syfte att förhindra att ett visst politiskt budskap når ut till en stor publik.

CARL THAM (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret.

Jag tolkar svaret så, att utbildningsministern ogillar den hantering som har föregått beslutet att ej genomföra den planerade televiseringen av pjäsen *Mannen på trottoaren*. Läget var detta: Sveriges Radio och Dramaten hade överenskommit om televisering. De ekonomiska villkoren var uppenbarligen reglerade. Pjäsens regissör hade ställt upp. Allt var klart för inspelning. Då blev plötsligt hela företaget stoppat genom att några av skådespelarna hade politiska invändningar mot att pjäsen sändes i TV. Dessa invändningar har sedan framförts i en skrivelse som har överlämnats till utbildningsministern.

Dessa invändningar gick häpnadsväckande nog ut på att det som var tillåtet

Tisdagen den
15 januari 1980

*Om fordringarna
för intagning till
högskolans läkar-
linje*

och möjligt att spela på Dramatens scen inte ansågs lämpligt för större auditorier. Det går tydligen an att satirisera över den marxistiska vänstern så länge detta sker inför en redan invigd publik. Men sker det inför en TV-publik är det olämpligt och kan rent av föranleda farliga tankar. Ungefär så gick tydligen resonemangen. Det är uppenbart att detta är oacceptabelt.

Det inträffade föranleder också en mer principiell reflexion. Staten satsar – med all rätt – stora summor på Operan, Dramaten och de andra stora statliga konstnärliga institutionerna. Det är därför viktigt att man i största möjliga utsträckning, när det är förenligt med den konstnärliga uppläggningsen, också kan televisera deras föreställningar och därigenom göra det möjligt för en bredare publik att ta del av föreställningarna. Det är alltså viktigt att televisering utnyttjas. Det har slagits fast såväl i de nyligen antagna principerna för Sveriges Radios verksamhet som i kulturpolitiken i stort. Det är då angeläget att sådan televisering kan genomföras och att den inte stoppas av ekonomiska eller liknande skäl – och naturligtvis inte heller av de skäl som har återopats i det här aktuella fallet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 2 Om fordringarna för intagning till högskolans läkarlinje

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM erhöll ordet för att besvara *Allan Ekströms* (m) den 18 december anmälda fråga, 1979/80:233, och anförde:

Herr talman! Allan Ekström har mot bakgrund av en uppgift i dagspressen – att en studerande som avslutat gymnasieutbildning med 5,0 i medelbetyg för tredje gången blivit bortlottad – frågat mig om jag kommer att vidta åtgärder för att rätta till sådana missförhållanden.

Jag delar Allan Ekströms uppfattning att det är angeläget att snarast möjligt åstadkomma vissa ändringar i systemet för urval vid antagning till högskoleutbildning – något som jag i frågesvar den 20 november 1979 här i riksdagen gav uttryck för. Jag sade då att nuvarande regler missgynnar bl. a. dem som vill gå direkt från gymnasieskolan till högskolan. Detta gäller naturligtvis också läkarlinjen. Regeringen har också ansett frågan så viktig att den har tagits upp i regeringsförklaringen. Där betonas att direktövergången från gymnasieskolan till högskolan skall underlättas.

Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) lade inom ramen för sitt reformuppföljningsprogram i höstas fram en rapport, *Två års erfarenheter av de nya tillträdesreglerna till högskoleutbildning* (UHÄ-rapport 1979:13). I rapporten belyses bl. a. erfarenheterna av den nuvarande begränsade direktövergången från gymnasieskola till högskola. Remissbehandlingen av rapporten avslutas i dagarna. Jag har erfarit att UHÄ med ledning av rapporten och remissynpunkterna på denna ämnar komma in med förslag till

förändringar av urvalssystemet i sådan tid att jag kan föreslå regeringen att förelägga riksdagen en proposition i ärendet under våren 1980.

ALLAN EKSTRÖM (m):

Herr talman! Jag vill tacka utbildningsministern för det positiva svaret och ser fram emot det aviserade förslaget till ändring av nuvarande antagningssystem.

Vittnesbörden från våra universitetslärare är i dag nära nog samstämmiga: man känner djup oro för sjunkande baskunskaper och minskad benägenhet för forskning. Hittills tycks de ansvariga inte ha tagit dessa alarmrapporter på riktigt allvar. Vi måste nu genast rätta till det som gått snett, utan att vara bundna av dogmatiska principer.

Det borde därför vara naturligt att vi är rädda om våra unga studiebegåvningar, tar vara på dem, uppmuntrar dem och samtidigt drar nytta av dem. Dessa begåvningar är kanske vår viktigaste naturtillgång. Förslösar vi våra duktigaste ungdomar kommer vi obönhörligen på efterkälken, internationellt sett. Det är kunnande och kvalitet som vi i första hand kan exportera.

Det måste därför vara i grunden fel med ett antagningssystem för universitet och högskolor, där ej ens de ungdomar som gått ut gymnasiet med allra högsta betyg bereds plats för fortsatta studier. Så var fallet med den 21-åriga flickan från Göteborg som föranlett min fråga. Jag hyser medkänsla med henne liksom med andra som är eller varit i hennes situation – dit räknar jag även dem som nästan kommit upp till maximal poäng – och jag förstår om hon finner det obegripligt att hon därför att plats måste beredas åt äldre personer av olika kategorier blivit hindrad från att komma in. Medelåldern för antagning till Karolinska institutet var i höstas omkring 29 år. Mer än 40 % är 30 år eller äldre. Och det finns studerande som är både 40 år, 42 år, 47 år och t. o. m. en som är 61 år.

Redan att vara 30 år vid starten av en lång och dyrbar utbildning förefaller att vara en alltför hög ålder. Och, som sagt, många är betydligt äldre. I andra sammanhang anses erfarenhet i yrket vara en tillgång – men sådan förutsätter då att den teoretiska utbildningen har avslutats i rimlig ålder. Hur skall vidare det livsviktiga kravet på forskning – för vilken uppgift det minsann inte gäller vanlig kontorstid – kunna tillgodoses med en sådan övervikt av medelålders män och kvinnor? Har samhället verkligen råd att ge sådan utbildningsservice som sker i dag?

De nuvarande kvoteringsreglerna måste göras om från grunden. Varför inte jämföra med reglerna i exempelvis Tyskland och USA? Åtminstone bör kvoten för gymnasisterna ökas från dagens ca 20 % till omkring 80 %. Den högsta utbildningen måste i första hand vara till för våra studiebegåvade ungdomar med goda teoretiska förkunskaper. Vi har inte råd att misshandla med denna grupp längre. Det måste löna sig att vara duktig i skolan.

Herr talman! Jag är glad över att statsrådet förklarar sig dela min

Nr 63

Tisdagen den
15 januari 1980

*Om fordringarna
för intagning till
högskolans läkar-
linje*

uppfattning om att nuvarande regler måste göras om, och jag ser fram mot propositionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 3 Om jakträtten

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN erhöll ordet för att besvara *John Anderssons* (vpk) den 30 november anmälda fråga, 1979/80:185, och anförde:

Herr talman! Den växande tillgången på klövvilt i Sverige, i första hand älg, tillsammans med den ökade efterfrågan på jaktmarker har i vissa fall lett till en snabb prisutveckling på jaktarrenden. John Andersson har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att begränsa denna för den svenska jägarkåren negativa utveckling.

Jakt- och viltvårdsberedningen (Jo 1977:04) kommer kring årsskiftet 1981-1982 att lägga fram sitt slutbetänkande, som skall innehålla en samlad översyn av jakt- och faunapolitiken samt en helt ny jaktlagstiftning. Beredningen kommer då även att behandla frågan om jaktens omfattning samt dess sociala och ekonomiska värden. Jag har mig även bekant att en arbetsgrupp inom beredningen redan nu sysslar med frågan om jaktarrenden och prisutvecklingen på dessa. Så har t. ex. en enkät gått till vissa markägare – skogsbolag, domänverket, kommuner m. fl. – för att bl. a. kartlägga den prissättning som i dag tillämpas. Det är min förhoppning att jakt- och viltvårdsberedningen i sitt slutbetänkande kan presentera riktlinjer för hur frågan om prissättning på jakträttsupplåtelser skall lösas. Visar det pågående arbetet inom beredningen att problemen redan nu är mycket stora, förutsätter jag att regeringen då under hand kommer att informeras.

JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Om jag inte är fel underrättad är både Anders Dahlgren och jag jägare. Det bör vara en bra förutsättning för en meningsfull diskussion oss emellan.

Arrendepriserna har under de senaste åren trissats upp till oacceptabel nivå. Jag vill också poängtera att detta påstående inte är generellt. Det finns undantag, men dessa blir tyvärr allt färre. Till bilden hör de mellanhänder – ”mäklare” – som saluför jaktmöjligheter. Man förstår den helt berättigade kritik och det missnöje som i dag framförs av dem som bor i skogsbygderna, när jägare som kanske i årtionden med stor möda och stora uppoffringar vårdat sina jaktmarker helt plötsligt inte har råd att fortsätta sin jaktverksamhet. De tvingas kanske i stället åse hur utländska jägare för stora summor köper deras jaktmark. En sådan utveckling kan inte sägas överensstämma med jaktens huvudsyfte.

Jag tycker det finns anledning att citera vad som sägs i årets första nummer av *Svensk Jakt*:

"Bristen på jaktmark och utvecklingen på arrendepreissidan blir två av 80-talets allra tyngsta frågor, som måste få en för jägarkåren lycklig eller i vart fall godtagbar lösning. Svenska jägare skall inte ställas utanför jakten enbart av det skälet att plånboken är tunn. Det måste istället vara förmågan att sköta viltet som avgör lämpligheten som jägare."

Anders Dahlgren säger i svaret att han hoppas att den pågående beredningen skall presentera riktlinjer för hur frågan om prissättning på jakträttsupplåtelser skall lösas. Det är min förhoppning att Anders Dahlgren mycket noggrant följer det pågående arbetet.

Med detta får jag tacka för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 4 Om sänkning av blyhalten i bensin

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN erhöll ordet för att besvara *Pär Granstedts* (c) den 6 december anmälda fråga, 1979/80:208, och anförde:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om jag är beredd att medverka till att frågan om en tidigareläggning av införandet av en sänkning av blyhalten i bensinen tas upp till prövning.

Regeringen fattade år 1978 beslut om att sänka den högsta tillåtna blyhalten i motorbensin från 0,4 g per liter till 0,15 g per liter. Begränsningen till högst 0,15 g per liter gäller för den lågoktaniga bensinen fr. o. m. den 1 januari 1980, medan den för den högoktaniga bensinen träder i kraft den 1 juli 1981. Blyutsläppen från biltrafiken beräknas komma att minska från ca 1 700 ton år 1979 till ca 700 ton per år när begränsningen trätt i kraft för all bensin. Detta innebär en reducering med omkring 60 %.

Frågan om att tidigarelägga bestämmelsen om sänkning av blyhalten i bensin till 0,15 g per liter togs upp under våren 1979. En arbetsgrupp inom regeringskansliet fick då i uppdrag att bl. a. överlägga med oljebolagen om en sådan tidigareläggning. Arbetsgruppen fick vidare i uppdrag att pröva hur och när ett införande av ett blyfritt motorbränsle kan ske.

Arbetsgruppen lade i augusti 1979 fram sin rapport *Bensin utan bly*. Gruppen anser att en tidigareläggning av den redan beslutade övergången till lågblybensin inte är möjlig med tanke på försörjningsläget och behovet av investeringar vid raffinaderierna.

Arbetsgruppens rapport har remissbehandlats. Vid remissbehandlingen har det inte framkommit något som möjliggör en mer optimistisk bedömning av förutsättningarna för en tidigareläggning. Min slutsats är att det inte är realistiskt att nu fatta beslut om en tidigareläggning av införandet av lågblyad premiumbensin. Däremot är det enligt min mening nödvändigt att vi fortsätter arbetet med att ytterligare minska blyutsläppen från biltrafiken. I storstäderna kan vissa förbättringar åstadkommas genom ökad satsning på kollektivtrafik och trafikreglerande åtgärder.

Tisdagen den
15 januari 1980

*Om sänkning av
blyhalten i bensin.*

Målsättningen måste emellertid också vara att vi skall införa ett blyfritt motorbränsle. Jag är i dag inte beredd att uttala mig om vid vilken tidpunkt detta kan ske. Arbetsgruppens förslag bereds f. n. inom regeringskansliet.

PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga.

Till att börja med vill jag konstatera att redan det initiativ som regeringen tog 1978 är ett väsentligt steg på vägen mot att minska blyproblemet. Det är inget tvivel om den saken. Men samtidigt måste man konstatera att vi på detta område fortfarande ligger långt efter USA. Enligt min mening hade det varit angeläget, om vi också hade kunnat påskynda sänkningen när det gäller högoktanig bensin. Nu vet jag att jordbruksministern har haft ambitionen att pröva de möjligheter som kan tänkas finnas att tidigarelägga införandet av en sänkning av blyhalten. Jag kan bara beklaga att den arbetsgrupp som tillsattes med bl. a. den här uppgiften kom till ett så pass negativt resultat på den punkten. Det är förmodligen inte särskilt meningsfullt att sedan föra debatten vidare, ty innan man har hunnit utreda den här frågan på nytt är vi framme vid det datum då sänkningen av den högoktaniga bensinens blyhalt ändå kommer att ske. Därför får vi väl betrakta den nuvarande tidsplanen som ett faktum.

Som jordbruksministern säger är detta ändå bara ett steg på vägen. Även om vi åstadkommer en 60-procentig sänkning av blyhalten, måste ambitionen vara att helt rena bensinen från bly. På flera vägar kan detta också åstadkommas tekniskt, bl. a. genom en viss inblandning av metanol. Det skulle också kunna minska vårt behov av att importera olja för det här ändamålet.

Jag noterar med tillfredsställelse den positiva inställning som jordbruksministern gav uttryck för, hans ambition att helt ta bort blyet ur bensinen, och jag hoppas att den fortsatta handläggningen i jordbruksdepartement och regering kommer att leda till att det här sker så snart som det över huvud taget är tekniskt möjligt. Jag vet att det har gjorts uppvaktningar från bilindustrins sida i syfte att försöka bromsa den här utvecklingen mot blyfri bensin, men jag hoppas att den typen av påtryckningar från industrins sida inte kommer att innebära att arbetet på att befria oss från blyet i bensinen kommer att försenas onödigt mycket.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Låt mig säga att jag naturligtvis inte anser att införandet av lågblybensin är en tillräcklig åtgärd för att skydda människors hälsa mot blyutsläpp. Jag vill upprepa att målsättningen bör vara att införa blyfri bensin.

De invändningar som bilindustrin har framfört är nog överdrivna. I själva verket är omkring hälften av de nya bilarna – bl. a. de som tillverkas i Sverige – redan i dag konstruerade för blyfri bensin. Det innebär inte några

svårigheter att köra utomlands med dessa bilar. De svårigheterna skulle uppstå om vi skulle besluta oss för en katalytisk avgasrening, dvs. en sådan avgasrening som används i USA.

Jag vill också gärna säga att vi – när vi skall bedöma den här frågan – naturligtvis också måste väga in sådana synpunkter som att industrin behöver tid, exempelvis för omställningar. Jag kan därför inte i dag säga exakt när vi skall få blyfri bensin i Sverige. Det kan vara beroende på vilka andra drivmedel som kan komma in i bilden – exempelvis, som Pär Granstedt påpekar, metanol och gas. Det är givetvis den sammanlagda mängden utsläpp som är intressant. Målsättningen är emellertid att klara det hela så snart det är tekniskt och praktiskt möjligt.

PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag är naturligtvis också på det klara med att det finns tekniska omställningsproblem och sådant, som måste lösas innan vi är framme vid den blyfria bensinen. Men jag noterar med tillfredsställelse att jordbruksministern tar avstånd från de grövsta överdrifterna i den propaganda – det får man nästan kalla det – som bilindustrin har ägnat sig åt på det här området.

Jag noterar också med tillfredsställelse den klara ambition som den här regeringen har, nämligen att vi så snart som möjligt skall nå fram till att ha blyfri bensin i landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 5 Om avgasproblemen i Stockholms innerstad

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN erhöll ordet för att besvara *Carl-Henrik Hermanssons* (vpk) den 13 december anmälda fråga, 1979/80:220, till kommunikationsministern, och anförde:

Herr talman! Carl-Henrik Hermansson har frågat kommunikationsministern vilket råd han har att ge till barnfamiljer i Stockholms innerstad, vilka inte har något slott i avgasfri miljö att flytta till. Frågan har överlämnats till mig.

Jag har tolkat frågan så att Carl-Henrik Hermansson vill ha en redovisning av vad som gjorts och görs för att förbättra miljön i Stockholms innerstad.

Jag vill då först påpeka att det är koncentrationen av verksamheter och bebyggelse som är den yttersta orsaken till olägenheterna med luftföroreningarna i Stockholmsområdet. Problemen i alla storstäder är likartade.

När det sedan gäller de särskilda åtgärder som från samhällets sida vidtagits för att minska luftföroreningarna vill jag sammanfatta dessa i några korta punkter.

1. Svavelhalten i tjock eldningsolja har efter hand reducerats från 2,5 % till högst 1,0 %. För tunnolja begränsas svavelhalten till högst 0,3 % fr. o. m.

Nr 63

Tisdagen den
15 januari 1980

Om avgasproblemen i Stockholms innerstad

*Om avgasproble-
men i Stockholms
innerstad*

den 1 oktober 1980. Genom dessa åtgärder har de totala utsläppen av svavel kraftigt minskat.

2. Förbättringarna genom den sänkta svavelhalten i oljan har förstärkts genom utbyggnad av anläggningar för fjärrvärme.

3. Sotutsläpp från förbränningsanläggningar begränsas genom rekommendationer från naturvårdsverket och den tillsyn som bedrivs av länsstyrelse och hälsovårdsnämnd.

4. För bensindrivna bilar finns fr. o. m. 1976 års modeller särskilda krav på avgasrening. Det har lett till en genomsnittlig minskning av avgasutsläppen från nya bilar med 35–40 %. Från typbesiktningsutredningen föreligger förslag om ökad kontroll av avgasutsläppen från främst nya bilar.

5. Regeringen har på mitt förslag beslutat om sänkning av blyhalten i bensin från 0,4 g per liter till 0,15 g per liter. För lågoktanig bensin trädde bestämmelsen i kraft den 1 januari 1980. För högoktanig bensin är tidpunkten fastställd till den 1 juli 1981. Målet är helt blyfri bensin. Möjligheterna att använda metanol och etanol som oktantalshöjande tillsatser utreds f. n. av olika statliga instanser.

6. Kommunikationsministern avser att tillsätta en särskild utredare, som skall samordna olika statliga och kommunala åtgärder för att förbättra trafikmiljön i Storstockholmsområdet. Ett viktigt syfte är att begränsa bilismen i innerstaden.

Sammanfattningsvis vill jag säga att Stockholm i jämförelse med andra huvudstäder har en god miljö. Någon helt avgasfri miljö kommer Stockholms innerstad aldrig att kunna bli, men med de åtgärder jag har redovisat kommer luftföroreningssituationen att kunna förbättras ytterligare.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Man kan naturligtvis besvara den fråga, som C.-H. Hermansson har ställt, på flera olika sätt. Man kan som kommunikationsministern, till vilken frågan ursprungligen var ställd, anse att avgaser och bilar inte hör ihop och därmed göra en trafikfråga till en miljöfråga och därför inte alls besvara den. Man kan också som Anders Dahlgren gör välja ett mycket formellt svar.

Nu tror jag inte att Stockholms barnfamiljer kommer att låta lugna sig av de råd som de fått i dag. Jag tror tvärtom att de mer hade uppskattat ett svar som: Ja visst, det skall inte vara förbehållet Carl Gustaf och Silvia att få flytta ut till landet. Det skall vara en rättighet som tillkommer alla barnfamiljer. Slå en signal bara, så ordnar vi fram bevakade slott och herresäten. Slå en signal, så gör vi de ombyggnader som kan komma att krävas för att du och dina barn skall trivas. Om inte slotten och herresätena räcker till, så ordnar vi en villa. Glöm då inte att be tidningarna att anlita landets främsta arkitekter för att visa hur dessa villor kan byggas. Inte minst gäller det ju arbetarrörelsens tidningar, som självfallet ställer upp och bistår med råd om energisnåla hus, precis som de nu gjort för kungahuset.

I staden kan barnfamiljerna uppenbarligen inte bo. Där är för mycket

trafik och bilar. Stockholm skall förbehållas bankerna, bilarna och butiker-na.

I sista stycket av svaret säger jordbruksministern att Stockholm i jämförelse med andra huvudstäder har en god miljö. Jag kan försäkra Anders Dahlgren att det tycker inte Stockholms barnfamiljer. Det tycker inte de som varje år utsätts för – jag skulle kunna göra uppräknigen lång genom att ange antalet ton – kolmonoxid, bly, polyaromatiska kolväten som framkallar cancer osv. Utslaget per person är det 260 kg om året.

Barnfamiljerna kommer att fortsätta att kämpa för att vi skall få en kraftig minskning av bilismen i innerstaden. I den kampen hade självfallet också kungahuset varit välkommet att delta i stället för att som nu öka biltrafiken genom att börja pendla.

I svaret sägs också att kommunikationsministern skall tillsätta en utredare i syfte att förbättra trafikmiljön i Storstockholmsområdet.

Det här blir något förvirrande. Eftersom det är jordbruksministern som svarar och inte kommunikationsministern, måste jag uppfatta det som att regeringen gjort en omfördelning av arbetsbördan i regeringskansliet.

Jag vill sluta med att fråga: Vilka åtgärder anser jordbruksministern måste vidtas för att få till stånd en minskning av biltrafiken i Stockholm? Det är detta det gäller.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Detta är i huvudsak en miljöfråga, som det åligger jordbruksdepartementet och mig att svara för. Det är anledningen till att det är jag och icke kommunikationsministern som har svarat.

Tillåt mig sedan också säga att jag faktiskt tyckte att frågan var så tokigt formulerad, att jag valde att svara på det här seriösa sättet. Rent allmänt skulle jag vilja säga att problemet väl inte är att erbjuda folk som bor i city lägenheter i stadens ytterkanter, utan att problemet är det omvända: att det inte går att erbjuda alla som bor i stadens ytterområden lägenheter i stadens mitt. Det tyder på att många vill flytta in till city.

Jag vidhåller att Stockholm har en god miljö i förhållande till många andra huvudstäder i världen. Här har, såsom jag visade i svaret, vidtagits kraftfulla åtgärder för att minska avgasutsläppen och blyföroreningarna. Under många år har aktiva reningsåtgärder vidtagits, exempelvis på vattensidan, vilka gjort att man nu kan fiska lax i vattnen mitt inne i city. Detta, om något, är väl bevis på att miljöarbetet i Sverige har varit framgångsrikt.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jordbruksministern vidhåller att miljön är god i Stockholm i jämförelse med andra huvudstäder, men jag tycker detta är skäligen ointressant, eftersom den ändå är så usel.

Det här är naturligtvis en miljöfråga, men orsaken till att miljöförstöringen har gått så långt i Stockholm och till att miljön här är så dålig ligger naturligtvis i det faktum att staden varje dag genomkorsas av över 500 000 bilar. Det är alltså i grunden också en trafikfråga. Det räcker inte med att

Nr 63

Tisdagen den
15 januari 1980

*Om avgasproble-
men i Stockholms
innerstad*

bara ta bort blyet ur bensinen och det räcker inte heller med att minska avgasutsläppen, även om detta naturligtvis är nödvändigt. Barnfamiljerna kommer inte att låta nöja sig med det. Barnfamiljerna kräver att de skall kunna låta barnen gå ut utan att tvingas leda dem i strypkoppel längs husväggarna. Det här problemet drabbar f. ö. inte bara barnen, utan det drabbar också de äldre.

I grund och botten är det en jämlikhetsfråga att bereda stora grupper i samhället möjlighet att vistas ute och att ha en levande stad där de bor.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Om miljön är så dålig som interpellanten hävdar skulle jag vilja säga att en av orsakerna till det naturligtvis är att vi – och med "vi" menar jag den politiska riktning som jag företräder – inte tidigare har lyckats begränsa befolkningskoncentrationen till storstadsområdena. Under 1970-talet har den expansionen hejdats, men det finns risk för att den kan komma igen.

Jag tror att den effektivaste vägen att gå för att förbättra miljön i Stockholms innerstad är att stödja de krafter som arbetar för en decentralisering av bebyggelse och näringsliv, såväl inom hela landet som inom vissa regioner. För Stockholmsregionen finns det handlingsalternativ som bygger på den principen. Det går inte att komma ifrån att ju tätare koncentrationen blir, dvs. ju fler människor som bor inom ett begränsat område, desto svårare blir det naturligtvis att få en god miljö där.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Det är uppenbarligen så att jordbruksministern vägrar att se den ohämmade privatbilismen som ett allvarligt miljöproblem i landet. Detta gäller inte bara Stockholm och Stockholmsområdet, utan samtliga tätorter, och det gäller f. ö. också landsbygden. Få grupper har väl sedan bilsamhället infördes isolerats så mycket som äldre människor. Också andra grupper på just landsbygden har drabbats av detta. Men vi kan ju inte förvandla hela landet till en enda stor landsbygd, utan vi kommer också i framtiden att ha tätorter, och därför gäller det alltså att på något sätt begränsa bilismen.

Jag kan bara konstatera att jordbruksministern uppenbarligen inte är beredd att ge några som helst konkreta förslag på hur man skall kunna komma till rätta med det problem som bilarna utgör.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Jag gav det beskedet i svaret på C.-H. Hermanssons fråga, och jag redovisade min syn angående blyfri bensin i svaret på Pär Granstedts fråga.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Som jag sade tidigare gäller det här inte bara blyet i bensinen, utan detta är en större fråga. Vad det gäller är att få ned biltrafiken kraftigt. Bilarna skapar också andra problem, som jordbruksministern inte kan vara

helt omedveten om. De utplånar t. ex. en medelstor svensk stad på tio år – det är faktiskt elva personer i veckan som dödas i biltrafiken.

De skapar också en rad andra problem, inte minst då för barnfamiljerna.

Jag tvingas alltså konstatera att jordbruksministern över huvud taget vägrar att se det här som något problem och att han inte har något konkret råd att ge de barnfamiljer i innerstaden som inte har möjlighet att flytta ut till Drottningholm – genom den flyttningen berövar man f. ö. stockholmarna ett kärt utflyktsmål.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Om försäljningen av svensk frukt

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN erhöll ordet för att besvara *Per Stenmarcks* (m) den 14 december anmälda fråga, 1979/80:229, till handelsministern, och anförde:

Herr talman! Per Stenmarck har frågat handelsministern om regeringen ämnar vidta några åtgärder, och i så fall vilka, för att förbättra möjligheterna till avyttring av svensk frukt för innevarande säsong och för framtiden. Frågan har överlämnats till mig.

Den svenska skörden av yrkesmässigt odlade äpplen var år 1979 den största på 25 år. Även skörden i hemträdgårdarna var mycket stor. Skörden av päron var också ovanligt stor. Efterfrågan på svensk frukt var låg under hösten. Detta berodde dels på den stora hemträdgårdsskörden, dels på att man från handels sida först sökte sälja ut kvarvarande lager av importerad frukt.

Gränsskyddet för äpplen och päron utgörs främst av en s. k. kvantitativ reglering. Den innebär att för varje avsättningssäsong fastställs vid säsongens början en sista importdag, vanligen i mitten av augusti, och vid säsongens slut en första importdag. Första importdagen ligger vanligen för äpplen i januari och för päron i månadsskiftet november-december. Tidpunkterna fastställs av statens jordbruksnämnd efter förhandlingar mellan fruktodlarna och fruktimportörerna. Till grund för förhandlingarna ligger uppgifter om den beräknade skörden och fruktlagens storlek.

För innevarande säsong var sista importdagen den 16 augusti 1979 för äpplen och den 31 augusti för päron. Första importdag för päron fastställdes till den 5 december. För äpplen har någon första importdag ännu inte fastställts. På grund av de stora kvarvarande lagren får man räkna med att denna dag i år kommer att bli ovanligt sen.

Mot den här bakgrunden anser jag att några särskilda åtgärder inte är nödvändiga från regeringens sida för att klara avsättningen av frukt innevarande säsong. Vad däremot gäller framtida åtgärder vill jag erinra om att 1974 års trädgårdsnäringsutredning har i uppdrag att utreda marknadsförhållandena på trädgårdsområdet. I samband därmed överarbetar utred-

Nr 63

Tisdagen den
15 januari 1980

*Om försäljningen
av svensk frukt*

*Om försäljningen
av svensk frukt*

ningen ett tidigare lämnat förslag om en fond för marknadsfrämjande åtgärder. Ett betänkande från utredningen kan väntas under innevarande år. Först då finns ett underlag för beslut om mera långsiktiga åtgärder på området.

PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga – jag betecknar svaret som positivt.

Det är inte utan att man tvingas konstatera att vi lever i den underligaste av världar när man måste ställa en fråga till ett statsråd om vilka åtgärder som lämpligen bör vidtas med anledning av att en näringsgren producerar för mycket av en vara. Detta i tider när vi läser om nedläggningar eller hot om nedläggning av hela näringsgrenar på grund av för låg produktion. Inom andra näringsgrenar skulle man kunna sälja sina varor i stor utsträckning men finner att varorna är svåra att exportera och att den inhemska marknaden under stora delar av året är svårtillgänglig på grund av generösa importvillkor. Detta fenomen har under 1979 drabbat åtskilliga av våra fruktodlare, framför allt Skånes äppleodlare.

Som jordbruksministern framhåller i sitt svar var äppleodlingen 1979 den största på 25 år. Totalt sysselsätts i Skåne väldigt många människor med denna typ av arbete. Många är säsongarbetande, som till stor del är beroende av den inkomst som äpplesköörden ger. För vissa bygder är just äppleodlingen en av de allra viktigaste näringsgrenarna.

Ett av äppleodlarnas främsta problem är att man saknar en egentlig exportmarknad. Den totala exporten är därför mycket liten. Ett av skälen här till är ett högt kostnadsläge. Därför är produktionen främst inriktad på självförsörjning. Då återstår egentligen bara hemmamarknaden. Där tvingas man konkurrera med importerad frukt – vilket naturligtvis måste ske i en fri och öppen marknad. Den svenska marknaden är öppen för import enligt avtal som årligen ingås mellan importörer och yrkesodlare. År 1979 var importen öppen till den 16 augusti.

Till stor del importeras transocean frukt. Stora mängder frukt finns därmed kvar efter importstoppets ikraftträdande. År 1979 fanns importerade äpplen i marknaden under hela oktober.

Jordbruksministern har, som jag ser det, gett ett positivt svar på frågan. Jag vill emellertid ställa en följdfråga till honom. Vi har nu att avvakta ett betänkande från 1974 års trädgårdsnäringsutredning. Kan jag fram till dess tolka jordbruksministerns svar så positivt att regeringen är beredd att stödja den inhemska äppleodlingen, så att den får samma – eller likvärdiga – konkurrensmöjligheter som råder i de länder som vi i dag importerar äpplen ifrån?

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! I december besökte jag Förenade Frukt i Kivik och fick då del av odlarnas syn på situationen. Jag fick det bestämda intrycket att man från odlarnas sida inte var så bekymrad över den nuvarande situationen utan

att man i stället med ledning av erfarenheterna från det gångna året var mycket angelägen om att odlingens speciella problem skulle beaktas inom trädgårdsnäringsutredningen – och inom regeringen, när utredningen lämnat sitt förslag.

Man ville bl. a. ha ett förbättrat informationsunderlag inför förhandlingarna om importstoppet på sensommaren – och det bedömer jag själv som mycket viktigt. Vidare ville man ha en branschfond för fruktodlingen – även det en viktig sak. Dessa frågor arbetar trädgårdsnäringsutredningen nu med, och jag skall naturligtvis inte föregripa det arbetet. Det svar som jag här har givit är att innan trädgårdsnäringsutredningen blir klar med sitt arbete har regeringen små möjligheter att ingripa.

PER STENMARCK (m):

Herr talman! Som jag påpekade tidigare är det många människor som sysselsätts inom denna typ av arbete. I ett flertal bygder är just äppleodlingen en av de viktigaste näringarna. Ett svårt år klarar naturligtvis de flesta näringsgrenar. Men svårigheter kan uppstå om man drabbas av flera problemfyllda år i rad – och den risken kan vi i dag inte utesluta.

Det är fullt klart att vi måste importera frukt, och det gäller också äpplen. Men vi skall i det sammanhanget vara medvetna om att de svenska produkterna inte tävlar på helt lika villkor med de utländska. Den transoceana frukten finns kvar lång tid efter importtidens utgång, och importen från näraliggande länder sker ofta till priser som på grund av subventioner är betydligt lägre.

Fruktnäringen har nu haft ett besvärligt år – och ett svårt år får väl alla näringar räkna med någon gång. Det viktigaste är givetvis nu – som jordbruksministern också säger – inte att se tillbaka på hur den gångna säsongen har varit utan att blicka framåt. Jag ber att få återkomma när trädgårdsnäringsutredningen har lagt fram sitt betänkande.

Vad som i det här fallet bör vara fullt klart – och jag hoppas att jordbruksministern och jag är överens om det – är att vi i första hand måste skydda den inhemska produktionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Om tillvaratagande av fiberrester

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN erhöll ordet för att besvara *John Anderssons* (vpk) den 18 december anmälda fråga. 1979/80:232, till industriministern, och anförde:

Herr talman! John Andersson har frågat industriministern om han är beredd vidta åtgärder för att ett tillvaratagande av vissa fiberrester kommer till stånd. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Stora fibermängder finns ansamlade på bottnarna särskilt utanför våra äldre massafabriker. Fibermassorna är ofta förorenade av kvicksilver. Ur

Nr 63

Tisdagen den
15 januari 1980

Om tillvaratagande av fiberrester

Tisdagen den
15 januari 1980

*Om tillvaratagan-
de av fiberrester*

såväl naturresurs- som miljösynpunkter vore det angeläget om dessa fibrer kunde tas om hand och återanvändas.

Genom bl. a. statliga bidrag har regeringen stimulerat framtagandet av teknik för upptagning och behandling av fiberrester. Enligt vad jag erfarit återstår emellertid en del problem att lösa, innan metodiken kan sägas vara fullt utvecklad. Den fiber som ligger utanför massafabrikerna varierar mycket i fråga om kvalitet och nedbrytning. Bl. a. varierar bankarnas kvicksilverinnehåll. En del kvicksilver är vidare så hårt bundet till fibrerna att det stannar kvar även efter upptagning och behandling. Detta begränsar i viss mån möjligheterna att återanvända de upptagna fibrerna.

Sammanfattningsvis vill jag sålunda framhålla att jag anser den pågående tekniska utvecklingen som mycket viktig och värdefull. Det är min förhoppning att det så snart som möjligt skall finnas praktiska metoder för att ta till vara fiberresterna. Därigenom kan också ett miljöproblem undanröjas.

JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får först tacka jordbruksministern för svaret.

Den här frågan har två sidor. Dels tar den upp ett miljömässigt problem, dels gäller den tillvaratagande av användbar råvara. Till det miljömässiga problemet hör det svavelväte som bildas i fibermassorna. Det leder till syrebrist i bottenvattnet med risk för att hela näringskedjan rubbas. Till detta kan läggas de stora mängder kvicksilver som finns i fibrerna. Den andra sidan av problemet är de stora mängder råvara som det här är fråga om.

Förr släpptes 10 % av alla fibrer ut i vattendragen – vart tionde års produktion med andra ord. Enligt uppgift skall det finnas 11 000 miljoner ton sådana fibrer. Det stora problemet har varit att rena dessa fibrer från kvicksilver, vilket även jordbruksministern påpekar i sitt svar. Den information som jag har fått visar att det i dag finns teknik för en sådan rening. Om inte den informationen är felaktig har man löst problemen med kvicksilvret. Vad det nu handlar om är ekonomiska möjligheter att starta detta arbete. Dessa fibrer är ypperlig råvara, fullt användbar om fibrerna tvättas och befrias från kvicksilver. Enligt min mening måste det både ur miljösynpunkt och ur råvarusynpunkt vara angeläget att tillvarata dessa fiberbankar.

Detta kan också vara ett svar på industriministerns vädjan om att man skall komma med förslag. Industriministern har ju sagt att det här landet måste dammsugas på idéer. Jag tycker att detta är ett bra objekt bl. a. av de skäl som jag här anfört. Jag skulle vilja fråga jordbruksministern: Om det är så att man äntligen har löst problemen med reningen, är jordbruksministern då beredd att ta initiativ så att den här frågan löses?

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Det råder inga delade meningar mellan John Andersson och mig om det angelägna i att ta vara på fiberbankarna. Men det är, som jag försökt säga i mitt svar, en del problem förknippade med detta. Den teknik

man nu har använt i praktisk tillämpning exempelvis utanför Västervik – jag har själv varit och tittat på anläggningen där – innebär att man tar upp fibrerna med ett sugmudderverk av en speciell typ; det gäller att inte grumla upp vattnet för mycket. Därefter skall fibrerna centrifugeras, och sedan skall vattnet genomgå kemisk rening, osv.

Det är också så att kvaliteten på fibersedimenten varierar mycket kraftigt. Låt mig med anledning av den siffra John Andersson nämnde säga att naturvårdsverket har låtit undersöka fiberbankar vid 29 olika industrier, och resultatet visar att det utanför dessa anläggningar finns ca 8.5 miljoner kubikmeter fibersediment. Den totala mängden kvicksilver i de bankarna beräknas till 5 ton. Den totala återvinnbara mängden fiber uppskattas till totalt 2 miljoner kubikmeter. Det är naturligtvis från råvarusynpunkt angeläget att ta vara på den. Men det gäller då att först hitta en metod som är praktiskt tillämpbar.

JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! De uppgifter jag har anförat har jag fått genom tidningen Miljöteknik, som skrivit om det här problemet, och från tidigare utredningar. Jag är inte sakkunnig på det här området, och jag kan inte föra en debatt om den teknik som i dag används för att ta upp fibrerna. Jag stödde min fråga på de uppgifter och den information jag hade fått.

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN:

Herr talman! Jag har inte ifrågasatt John Anderssons uppgifter. Naturvårdsverkets siffror, som jag nämnde, var baserade på 29 industrier. De styrker att det kan finnas den mängd fiberråvara som John Andersson nämnde.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Om planerad utbyggnad av Strängsforsen i Klarälven

Jordbruksministern ANDERS DAHLGREN erhöll ordet för att besvara Raul Blüchers (vpk) den 30 november anmälda interpellation. 1979/80:92, till statsrådet Georg Danell, och anförde:

Herr talman! Raul Blücher har frågat statsrådet Danell när ett regeringsbeslut i fråga om Uddeholms AB:s ansökan om utbyggnad av Strängsforsen i Klarälven kan väntas. Raul Blücher har också frågat om regeringen vid ärendets avgörande avser att ge riksintressena företräde.

Eftersom ärendet om utbyggnad av Strängsforsen bereds i jordbruksdepartementet har interpellationen överlämnats till mig för besvarande.

Vattendomstolen har med eget yttrande överlämnat frågan om tillåtligheten av företaget till regeringens prövning. Yttrandet remissbehandlas f. n. Remissbehandlingen kommer sannolikt inte att vara avslutad förrän någon gång under senare delen av våren. Innan dess kommer regeringen inte att

Nr 63

Tisdagen den
15 januari 1980

*Om planerad
utbyggnad av
Strängsforsen i
Klarälven*

Tisdagen den
15 januari 1980

*Om planerad
utbyggnad av
Strängsforsen i
Klarälven*

meddela beslut över ansökningen.

Regeringen skall vid sin prövning av tillåtligheten av företaget ta hänsyn till bl. a. dess verkningar från naturvårds- och fiskesynpunkt samt hur det påverkar befolkningens levnadsförhållanden och trevnaden för de närboende. Hänsyn skall också tas till verkningarna från allmän planeringssynpunkt. Eftersom Klarälven är en av de stora älvarna i landet kommer riksintressen givetvis att tillmätas stor vikt vid ifrågavarande prövning.

RAUL BLÜCHER (vpk):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret, som jag innerligt hoppas kunna tolka positivt. Jag vill i varje fall se det som en ljus strimma att jordbruksministern i slutorden deklarerar att riksintressen kommer att tillmätas stor vikt vid prövningen. Likaså säger statsrådet att hänsyn skall tas till hur en utbyggnad skulle påverka naturen, fisket, befolkningens levnadsförhållanden och trevnaden för de närboende. I alla dessa faktorer finns ju inbyggda så många tunga argument för ett avslag på Uddeholmsbolagets ansökan att avgörandet hos regeringen nu borde vara givet på förhand.

Men befolkningen i norra Klarälvsdalen är hårt prövad efter flera års kamp för Strängsforsens och Klarälvens bevarande. Politiker och myndigheter har svävat på målet och bytt ståndpunkt så ofta att opinionsrörelsen tidvis har drabbats av uppgivenhet och att många har sett det som ofrånkomligt, att vad än befolkningen tycker, hur stor uppslutningen än är bakom kravet på att Strängsforsen skall bevaras, så kommer beslutet ändå till sist att fattas över nordvärmlänningarnas huvuden.

Vänsterpartiet kommunisterna kommer här i riksdagen under allmänna motionstiden att på nytt ta upp kravet på att Klarälven skall undantas från ytterligare kraftverksutbyggnad. Vi räknar med att den starka lokala opinionen numera aktivt stöds också av socialdemokraterna. Även om de dröjde med sitt ställningstagande i början och även om den socialdemokratiska gruppen i Torsby kommunfullmäktige i dag kan tyckas vackla och visa sig ha gehör för Uddeholmsbolagets försök att med löften om åtgärder för sysselsättningen i Nordvärmland – skyldigheter som bolaget moraliskt skulle ha ändå, om det skulle ta sitt sociala ansvar – påverka opinionen i Torsby kommun, är jag övertygad om att den socialdemokratiska gruppen här i kammaren med kraft ställer upp på ett initiativ för att rädda Strängsforsen från utbyggnad. Trovärdigheten kräver det, och för att illustrera allvaret i mitt påstående förevisar jag nu på bildskärmen en valaffisch, som under valrörelsen 1979 prydde många ställen i norra Klarälvsdalen i Värmland.

För att rädda detta socialdemokratiska vallöfte åt riksdagsprotokollet skall jag också tala om vad det står på affischen. Det står så här:

Nej till utbyggnad av Strängsforsen

Du kan lita på socialdemokraterna

Nu väntar regeringen på remissbehandling under våren, och först därefter skulle ett regeringsbeslut vara aktuellt enligt beskedet från landets centerpartistiske jordbruksminister i dag. Det innebär att vi har andrum, om vi vill göra allt som står oss till buds för att rädda detta Sveriges sydligaste stora

strömfiskevatten, som har en orörd forssträcka på 3 mil. Ett initiativ i riksdagen från oppositionspartierna borde ju i den politiska trovärdighetens intresse också kunna räkna med stöd hos det parti som länge velat framställa sig som miljöpartiet – dvs. centerpartiet, det parti som jordbruksministern tillhör. Även om jordbruksministern i ett regeringsbeslut skulle bli tvungen att rätta in sig i ledet hos kapten Bohman, har ju partigruppen möjlighet att rädda Anders Dahlgren ur det moraliska dilemma genom att stödja ett riksdagsinitiativ i frågan. Bertil Jonasson är väl den som lever närmast den berörda befolkningen, och det skulle vara av stort intresse om han begagnade tillfället att klargöra sitt ställningstagande – för eller emot utbyggnad av Strängsforsen.

Som vägledning för Bertil Jonasson och hans partivänner och andra tvehågsna vill jag nämna dem som i likhet med befolkningen i norra Klarälvsdalen har motsatt sig den av bolaget planerade utbyggnaden. De är f. d. Finnskoga Dalby kommun, Torsby kommun, länsstyrelsen i Värmlands län, fiskeristyrelsen, statens planverk, Vetenskapsakademien, Svenska naturskyddsföreningen, växtbiologiska institutionen i Uppsala, Turisttrafikförbundet, Sveriges fritidsfiskares förening och Sveriges geologiska undersökning, SGU. Tiden medger inte att jag går in på alla de många argument som på sakliga, vetenskapliga och andra beaktansvärda grunder har anförts av alla dessa institutioner och politiska församlingar som har avstyrkt Uddeholmsbolagets ansökan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Om kärnkraftverks säkerhet mot jordbävningar

Statsrådet CARL AXEL PETRI erhöll ordet för att besvara *Sture Korpås* (c) den 3 januari anmälda fråga, 1979/80:240, och anförde:

Herr talman! Sture Korpås har frågat mig dels vilken hänsyn till risken för jordbävning man har tagit vid konstruktionen av kärnkraftverket i Forsmark, dels vilka åtgärder den opåräknat starka jordbävningen ger anledning till innan Forsmarksreaktorerna får laddas efter ett eventuellt ja till kärnkraft i folkomröstningen.

I Sverige är jordskalv relativt sällsynta, och de skalv som förekommer är av ringa styrka. Kärnkraftinspektionen har därför inte tidigare ansett det nödvändigt att ställa särskilda krav på kärnkraftverken för att motstå jordskalv, utöver vad som gäller för byggnader i allmänhet enligt byggnormen. Kärnkraftsblocket Forsmark 3 är emellertid konstruerat för att motstå jordskalv med accelerationer på upp till 0,15 g utan att säkerheten äventyras.

Enligt vad jag inhämtat bedömer kärnkraftinspektionen det inte nödvändigt att på grund av det inträffade jordskalvet föreskriva att speciella åtgärder skall vidtas, innan kärnkraftsreaktorerna i Forsmark får tillföras kärnbränsle.

Tisdagen den
15 januari 1980

*Om kärnkraft-
verks säkerhet
mot jordbävningar*

På uppdrag av kärnkraftinspektionen genomförs vidare sedan en tid tillbaka studier av jordskalv i närheten av de svenska kärnkraftverken. Om dessa studier ger upphov till ändrade bedömningar av sannolikheten och storleken av jordskalv kommer inspektionen att vidta de åtgärder som bedöms nödvändiga ur säkerhetssynpunkt.

STURE KORPÅS (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Petri för svaret.

Det är två saker i svaret som borde förekomma i motsatt ordning. Det sågs att kärnkraftinspektionen menar att det inte är nödvändigt "att på grund av det inträffade jordskalvet föreskriva att speciella åtgärder skall vidtas, innan kärnkraftsreaktorerna i Forsmark får tillföras kärnbränsle". Men å andra sidan står det att det pågår studier av jordskalv i närheten av kärnkraftverk, och om de ger upphov till ändrade bedömningar kommer inspektionen att vidta åtgärder.

Det borde väl, herr talman, vara rimligt att man, eftersom Forsmark i dag inte har några aggregat i gång, väntar på de studier som alltså pågår, innan man laddar de första reaktorerna där, bl. a. mot bakgrund av det som nu har inträffat.

I tidningsdebatten har docenten Nils-Axel Mörner vid Stockholms universitets geologiska institution sagt:

"Det är lättsinnigt att utgå ifrån att ett Forsmark i drift inte skulle ha skadats av skalvet -- --."

Jag tror inte vi kan vänta med att bedöma riskerna till dess att vi har satt i gång reaktorerna. Dels borde bedömningen av riskerna få vara en del av underlaget när folk tar ställning i folkomröstningen, dels kan jag inte komma ifrån att Forsmark efter vad som hänt inte är färdigt att sättas i gång, även om det bleve en ja-seger. Som jag framhållit i min fråga var den jordbävning som inträffade i Roslagen av en omfattning som man inte hade haft att räkna med, när man förlade verket till Forsmark. Det framgår ju också av svaret att man inte har tagit speciella hänsyn vid konstruktionen av blocken 1 och 2 i Forsmark. Konsekvensen av skalvet måste, som jag ser det, därför rimligen bli att man noga överväger om Forsmarksanläggningen över huvud taget kan drivas som kärnkraftverk.

Berggrunden under anläggningen har dessutom redan visat sig vara instabil. Massmedia har i dagarna redovisat hur detta lett till sättningar med en spricka i reaktorbyggnaden för Forsmark 1 som följd. Man har i efterhand försökt att komma till rätta med svagheterna genom att trycka ned betongmassa i berggrunden.

Enligt en tidningsintervju med planeringschefen vid Forsmark visste man inte att berggrunden skulle röra sig. Men om man inte visste det då, så vet man det nu. Och det viktiga är ju att man använder den tid vi kan ha kvar till att försäkra sig om att riskerna inte uppkommer.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Föredrogs och hänvisades
Proposition
1979/80:77 till skatteutskottet

Nr 63

Tisdagen den
15 januari 1980

§ 11 Föredrogs och hänvisades
Redogörelse
1979/80:3 till arbetsmarknadsutskottet

§ 12 Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1979/80:177 och 178 till konstitutionsutskottet
1979/80:179 och 180 till skatteutskottet
1979/80:181 och 182 till utrikesutskottet
1979/80:183 till försvarsutskottet
1979/80:184–187 till socialutskottet
1979/80:188 till kulturutskottet
1979/80:189 och 190 till utbildningsutskottet
1979/80:191–195 till trafikutskottet
1979/80:196–198 till arbetsmarknadsutskottet
1979/80:199 till civilutskottet
1979/80:200 till jordbruksutskottet
1979/80:201 till näringsutskottet

§ 13 Föredrogs men bordlades åter
Lagutskottets betänkande 1979/80:15
Näringsutskottets betänkande 1979/80:26

§ 14 Föredrogs och bifölls
Interpellationsframställning 1979/80:117

§ 15 Talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle näringsutskottets betänkande nr 26 uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden samt propositionerna nr 100 och 101 sättas sist.

§ 16 Anmälades och bordlades
Motionerna
1979/80:202 av *Daniel Tarschys* och *Torkel Lindahl* om förfarandet vid kommunala folkomröstningar
1979/80:203 av *Lars Werner m. fl.* om slopande av spärregler vid riksdagsval
1979/80:204 av *Gullan Lindblad* och *Göthe Knutson* om viss besvärspövning i länsrätter och kammarrätter
1979/80:205 av *Sten Svensson m. fl.* om handikappads möjligheter till bidrag för drivmedel och befrielse från vägtrafikskatt

Tisdagen den
15 januari 1980

*Meddelande om
frågor*

- 1979/80:206 av *Rune Torwald* om extra avdrag vid beskattningen för höjda levnadskostnader i samband med sjukdom
- 1979/80:207 av *Rune Torwald* och *Christina Rogestam* om översyn av beskattningsreglerna för fosterföräldrar, m. m.
- 1979/80:208 av *Filip Fridolfsson* om Sveriges Radios morgonandakter
- 1979/80:209 av *Elisabeth Fleetwood* om temperaturvarning för vägtrafikanter
- 1979/80:210 av *Lars Werner m. fl.* om upprustning av statens järnvägar
- 1979/80:211 av *Anna Wohlin-Andersson m. fl.* om en sammanhållen telefonkatalog för Östergötlands län
- 1979/80:212 av *Stig Alftin* och *Gunnar Olsson* om bekämpningen av sly
- 1979/80:213 av *John Andersson* och *Jörn Svensson* om översyn av vissa jaktfrågor
- 1979/80:214 av *Bengt Silfverstrand* och *Maja Bäckström* om åtgärder mot vattenföroreningar i Rönneå
- 1979/80:215 av *Lars Werner m. fl.* om användningen av hälso- och miljöfarliga produkter
- 1979/80:216 av *Lars Werner m. fl.* om utredning av kreditkortens verkningar
- 1979/80:217 av *Lars Werner m. fl.* om utträde ur Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB)
- 1979/80:218 av *Bo Forslund m. fl.* om åtgärder för att skapa ersättningsarbeten vid nedläggningen av Lv 5 i Sundsvall
- 1979/80:219 av *Lars Werner m. fl.* om ett aktionsprogram mot utslagning och social utstötning
- 1979/80:220 av *Lars Werner m. fl.* om villkoren för förvärv av jordbruksfastighet, m. m.
- 1979/80:221 av *Lars Werner m. fl.* om förtursrätt för arrendator vid försäljning av jordbruksfastighet

§ 17 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 14 januari

1979/80:263 av *Anna Eliasson* (c) till budgetministern om sista tidpunkt för avlämnande av allmän självdeklaration:

Är statsrådet beredd medverka till att tiden för avlämnande av allmän självdeklaration förlängs till den 18 februari med hänsyn till att den 15 februari i år infaller på en fredag?

den 15 januari

Nr 63

Tisdagen den
15 januari 1980

1979/80:264 av *Lennart Bladh* (s) till industriministern om åtgärder för att trygga sysselsättningen vid Ato Fritid i Osby:

*Meddelande om
frågor*

Personalen vid Ato Fritid, Osby, ägt av Svenska Navigator, har informerats om att nedläggning av företaget förestår och att därmed de omkring 200 anställda blir friställda.

Ato Fritid är en av de större industrierna inom Osby kommun och en nedläggning kommer att drabba kommunen hårt. Bygden har förut drabbats hårt av arbetsnedläggelser och omstruktureringar och några nya arbetsstillfällena finns knappast inom regionen. Det blir därför närmast en katastrof för både kommun och anställda om en nedläggning sker.

Med anledning av detta vill jag ställa följande fråga till industriministern:

Har statsrådet varit informerad om denna aviserade nedläggning – och vilka åtgärder ämnar statsrådet vidtaga för att trygga en fortsatt sysselsättning vid Ato Fritid, Osby?

1979/80:265 av *Ingvar Carlsson* (s) till statsrådet Carl Axel Petri om ersättning för skador vid kärnkraftsolyckor:

Med anledning av statsministerns uttalande om försäkringsvillkoren vid kärnkraftsolyckor vill jag till energiministern ställa följande fråga:

Vill energiministern lämna en redogörelse för de regler som gäller för ersättning vid skador till följd av kärnkraftsolyckor?

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 14.07.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert